

Česko-lužický věstník

číslo 2 / únor 2018

ročník XXVIII

Karel Sedláček

Lužické slabikáře

V Khrósčících v Lužici v únoru 1938 roztrhal a hodil do ohně školní inspektor Otto z Kamjence a jeho pomocníci lužické slabikáře a čítanky.

Školní místnost tam v Lužici.
Drobná omladina vchází,
po lužicku hovořící.
Pan učitel usmívá se,
vidí ve veselé chase
i mládí své, jež též zažil
dávno tomu, v prchlém čase.

Děti malé, usměvavé,
ty slovanské milé tváře,
na lavice rozložily
lužické své slabikáře.

Pak se začne vyučovat.
Jak má učitel se chovat?
Praví vládní nařízení
lužická ta škola tady,
s ní lužický dorost mladý,
v německý ať hned se změni.

Srdce se mu žalem svírá.
Tu kdos dveře otevírá.
Pan inspektor vchází směle.
Po světnici zrakem letí
a hned vidí oko bdělé,
lužické že mají děti
knížky psané neněmecky!

Hned ukázal svou moc, vůli:
Chytil jednu, roztrh v půli,
na zem hodil, šlapal po ní:
Učitel zrak v bolu kloní.

Inspektor jde ven, se vrací,
pomocník jej doprovází,
ten záslužnou začal práci:
Slábikáře všechny béře,
do kamen je v oheň hází.

Inspektor pak uzardělý
mluví příkře k učiteli:
„Kdo chce mezi námi žítí,
ať se Němcem veskrz cítí!“

Učitele dále kárá,
zlostně na žáky se dívá.
Slabikáře oheň ničí,
poslední v něm dohořívá. –

Kde jseš Bože, nízkých Pane?
Proč tvůj lid, tví Lužičané,
musí to vše vytrpěti,
sami hynout, ztrácat děti?

Ach, Lužice ztročilá,
za to, co jsi již zažila,
tolik, tolik jseš nám milá –

Naše hlasy, 18. 6. 1938. O Karlu Sedláčkovi jsme publikovali studii Ladislava Futtery v ČLV 6/2017.

Radek Čermák vyučuje kurz hornolužické srbštiny v Lužickém semináři na konci roku 2017, foto Lukáš Novosad

Z DOMOVA

➤ **Sorabistická přednáška v Benátkách nad Jizerou.** V rámci cyklu „Besedy na faře“, které se ve městě už čtvrtým rokem konají vždy první neděli v měsíci, byla 4. února uspořádána přednáška „Lužičtí Srbové – tajuplný národ uprostřed Evropy“. Přednesli ji Eliška Oberhelová, historička, místopředsdkyně Společnosti přátel Lužice a šéfredaktorka Česko-lužického věstníku, a Lukáš Novosad, novinář, bohemista a předseda SPL. Po krátkém zápase s promítacím plátnem se za vůně kávy, čaje a domácího pečiva rozhovořili nejen o minulosti a přítomnosti nejmenšího ze slovanských národů, ale také o společné historii a současných vztazích Čechů s Lužickými Srby.

Pozorný posluchač jistě u přednášejících ocenil faktografickou přesnost, hloubku vhledu, nevšední zaujetí a také neochotu dávat před fakty přednost líbivému náteru. K pravdě, třeba tvrdé, nás ostatně vyzývá také současná ekonomicko-politická situace v srbské části Lužice: zaostávání ekonomického vývoje oproti západu Německa, nepříznivý demografický vývoj lužickosrbského etnika, průmyslová exploatace území obývaného Lužickými Srby (a jeho ne vždy vydařená rekultivace), příklon části zde žijících (ačkoli v tomto případě především německy hovořících) občanů k politickým radikálům (AfD).

Snad se tento vnější tlak stane podnětem k hlubší sebereflexi samotných Lužických Srbů, k tomu, co bychom (s odkazem na své vlastní tradice) mohli nazvat buditelským entusiasmem. Neboť je dozajista na čem stavět – vždyť nám byly představeny nejen bohaté tamní zvyky konané v průběhu roku, ale byli jsme také upozorněni, že málokterý z takto nepočtených národů se může pochlubit tak bohatou a rozvinutou kulturou: výtvarným uměním, hudbou, literaturou. Nadto kulturou v řadě případů rozvíjenou v propojení s našimi dějinnými proměnami a naším uměním a umělci. Není tedy od věci, že účastníci přednášky a následné diskuse byli pozváni nejen do budovy Lužického semináře, který pořád ještě stojí v Praze

Přijemná atmosféra na faře v Benátkách nad Jizerou při besedě o Lužici, foto Emilie Kalová

u Karlova mostu a funguje jako sídlo SPL, ale také na některou z akcí Společnosti přátel Lužice.

Ivo Harák

Z HORNÍ LUŽICE

➤ (KP 17. 9.) **8. září 2017 zemřel polský folklorista dr. Sigmund Musiat z Budyšina.** Musiat se narodil 3. května 1930 v Kamenici. Po smrti matky se s otcem přestěhoval do Smječek. Studoval v Lipsku a rok také v Československu. Poté působil v tehdejší budyšinském Ústavu pro lužickosrbský národopis. Několik let byl členem Sjedinené socialistické strany Německa (SED, tj. obdoby naší KSČ), ale koncem sedmdesátých let minulého století z ní vystoupil a přihlásil se ke křesťanství. Byl to jeden z předních odborníků v oboru kulturně historického a vlastivědného výzkumu v srbské Lužici. Od roku 1983 až do roku 1989/1990 se věnoval jako pracovník drážďansko-míšeňského biskupství záležitostem lužickosrbských katolíků, připravil mj. založení tehdejšího Sdružení Cyrila a Metoděje (Zjednocenstvo Cyrila a Metoda, od 1991 Towarstwo – TCM). Musiat se věnoval i osobnosti biskupa France Jurije Loka/Locka († 1831) a dějinám katolických lužickosrbských spolků: vrcholem jeho práce je lexikon srbských spolků z let 1716–1937 (vyšel roku 2001). Po politických změnách působil opět až do roku 1995 v Lužickosrbském ústavu v Budyšině.

➤ (KP 24. 9.) **V pravidelných intervalech nechává klášter Mariina Hvězda kontrolovat kvalitu vody mariánské studánky v Róžantu.** Již několik let jsou v ní totiž zjišťovány zvýšené hodnoty dusičnanů, takže neodpovídá normám pro pitnou vodu. V létě 2017 byly ve vodě odhaleny také bakterie, zatím se tedy nedoporučuje vodu ze studánky pít a pozorování pokračuje.

➤ (KP 3. 12.) **Redakce KP se z prostor v Pchalekově ulici (Kurt-Pchalek-Straße) 26 vrátila 1. prosince do Lužickosrbského domu v Budyšině (Poštovní náměstí 2).** Sídlí ve třetím patře.

➤ (KP 10. 12.) **V Lužici započala reorganizace správy římskokatolických farností.** Dosavadních 97 farností drážďansko-míšeňského biskupství se má do léta 2020 spojit do pouhých 34 jednotek. Jedinou výjimku tvoří lužickosrbské farnosti, jejichž dosavadní struktura by měla trvat až do roku 2025. Podobná reorganizace probíhá ve farní správě celého Německa, nejen v drážďansko-míšeňském biskupství, kde žije asi 142 800 katolíků. Cílem má být administrativní ulehčení správy farností.

➤ (KP 10. 12.) **Pekárna kláštera Mariiny Hvězdy má být v budoucnu doplněna kavárnou,** z níž bude možné vyjít přímo přes klášterní dvůr do zahrady, nebude již tedy třeba obcházet klášterní zeď parkem Lipjo a kolem Klášterské vody. V kavárně budou pracovat handicapovaní obyvatelé domova Marie a Marty (Wohngemeinschaft Maria-Martha), kteří se tak budou celý život vzdělávat. Uvedl to Zygmunt Potocki, vedoucí projektu ERL (*Educatio, Repetitio, Labora [sic!]*), který se věnuje zlepšení životních a pracovních podmínek postižených lidí v rámci partnerství mezi klášterní dílnou sv. Michala a vzdělávacím ústavem v Świerzawě (okres Złotoryja). INTERREG Polsko-Sasko podporuje tento projekt prostředky Evropské unie ve výši 1,25 milionů eur. V jeho rámci by mělo dojít k rozsáhlejší výměně mezi dalšími zařízeními na obou stranách Nisy.

➤ (KP 17. 12.) **8. a 9. prosince se vůbec poprvé konaly adventní trhy na klášterním dvoře Mariiny Hvězdy, tj. nikoli v tamní sýpce jako v předchozích letech.** Trhy uzavřel adventní koncert, Marja Šolčina hrála na flétnu a Feliks Brojer na varhany skladby Georga Philippa Telemanna, Johanna Sebastianiana Bacha, Antonia Vivaldiho a dalších.

➤ (KP 17. 12.) **Výnos benefičního večera 9. prosince v garáži v Jaseňci byl věnován na pomoc osobám postiženým vzácnou nemocí xeroderma pigmentosum.** Vystoupila skupina Poštyrjoch spolu s Florianem Rynčem. Hostem koncertu bylo Sorbian Art Trio.

➤ (PB 2018/1) Evangelický farář v. v. Christoph Heinke a jeho dcera, budyšinská farářka Maria Probst-Heinkeová, **věnovali Lužickosrbskému muzeu v Budyšině historický znak studentského spolku Sorabia,** založeného roku 1716 jako Serbske předarske towarstwo (Lužickosrbský kazatelský spolek). To je nejen nejstarším lužickosrbským spolkem vůbec, nýbrž také nejstarším dosud existujícím studentským spolkem v Německu. Památka se uchovávala v rodině – Heinkův otec a strýc byli členy spolku od roku 1909, kdy se přejmenoval na Sorabii. Byli to přítom Němci z Míšně, jen po předcích pocházeli z Lužice. Stanovy spolku se však pro malý počet lužickosrbských studentů v tom směru postupně uvolňovaly již od poloviny 19. století a podmínkou byl konečně pouze třetinový podíl lužickosrbských členů. Článek Andrey Pawlikowé zajímavě popisuje spolkový život a rituály.

➤ (PB 2018/1) Časopis PB zahájil v lednovém čísle vydávání seriálu **Trudly Malinkowé o pomnících padlým z první světové války s lužickosrbskými nápisy v evangelické Lužici.** Zdá se, že jich nebude málo, jak by snad někdo čekal; první díl totiž představuje Bělšecy, Brěžynku, Budestecy a Budyšink.

➤ (SN 10. 1.) **Lužickosrbští žáci dřívější čtvrté třídy budyšínské Lužickosrbské základní školy patří k nejlepším v celém Německu.** Zjistil to Institut vývoje kvality ve vzdělávání (Institut zur Qualitätsentwicklung im Bildungswesen) Humboldtovy university v Berlíně. Testu inteligence se podrobili žáci čtvrtých tříd v roce 2016, zkoušeni byli zvláště v oblasti matematiky a němčiny. Po celém Německu se testu zúčastnilo celkově 1 508 základních škol.

➤ (SN 15., 18. 1.) **„Takový cirkus“ bylo heslem letošního 20. jubilejního svátku Jolka v sobotu 13. ledna v Nuknici.** Ve stodole u Bržanů se sešlo asi 800 diváků, přijeli také hosté ze zahraničí, mimo jiné z České republiky a Finska. Moderátor Marko Jurk přivítal hosty jménem vesnického klubu Nuknica, hlavního organizátora svátku, a provázel programem, který se letos věnoval především tématům „vlk“ a „americká politika“.

➤ (SN 26. 1.) **Ostrov fantazie je nová inscenace lužickosrbského divadla mládeže NSLDŽ,** která už na své premiéře ve čtvrtek 25. ledna v budyšínském Divadle na hradě sklídila bouřlivý potlesk. Herecký dorost budyšínské lužickosrbské gymnázia představil v inscenaci rozdíly a podobnosti různých kultur. Kromě lužickosrbských žáků hráli i dva hosté z Afghánistánu. Hra vznikla podle konceptu vedoucího skupiny Měrka Brankačka a týká se některých pasáží románu *Ostrov zapomenutých* (Kupa zabytych) Jakuba Lorenca-Zaléskeho.

Z DOLNÍ LUŽICE

➤ **Chotěbuzské pracoviště Lužickosrbského ústavu** (Serbski institut, SI) v letech 2010–2015 dokumentovalo autentickou dolnolužickou srbštinu. Jeho pracovníci chodili po městech a vesnicích, navštívili rodilé mluvčí z poslední generace, která se ještě naučila lužickosrbsky doma v rodině – byla pro ně tedy dolnolužická srbština mateřskou řečí –, a natáčeli s nimi rozhovory. V padesátých letech došlo ke zlomu a v rodinách začala dolnolužická srbština v rozsáhlé míře ustupovat němčině; prakticky všichni informátoři byli proto mezi 70 a 100 lety věku. Mluvili o svém životě, školních letech, válce, práci v zemědělství apod.; rozhovory jsou tedy také nejen jazykovými, nýbrž zároveň i etnografickými dokumenty. Výstupem ojedinelého projektu je na sto hodin nahrávek, které byly přepsány a přeloženy do němčiny. Nahrávky i přepisy jsou nyní dostupné na internetové stránce <www.niedersorbisch.de> (pod odkazem „Maminorěčna dolnoserbščina“) s mapou původu mluvčích a s vyhledávacím nástrojem. V článku je popsáno postavení SI, účel a náplň jeho činnosti, autorka uvádí základní informace o dolní a horní lužické srbštině, jejich posta-

vení mezi slovanskými jazyky, rozdílu mezi nimi, a původu lužickosrbského osídlení.

Zuzana Bláhová-Sklenářová (podle Anna Ringle: *Gespräche auf Niedersorbisch im Netz*. Lausitzer Rundschau 28., 29. 10. 2017, 3., za zaslání materiálu děkuje-me Dipl.-Ing. H.-J. Miethenu z Chotěbuze)

➤ (PB 2018/1) První letošní číslo evangelického časopisu *Pomhaj Bóh* připomíná osobním otevřeným dopisem předsedy Spolku na podporu lužické srbštiny v církvi (*Spěchowańske towaristwo za serbsku řeč w cerkwi*) Hartmuta S. Leipnera Christianě Piniekowě, že se tato význačná pracovnice na poli lužickosrbského jazyka a kultury dožívá šedesátí let. **Dr. Christiana Piniekowa, rozená Malinkec (* 1958 v Budyšině),** navštěvovala lužickosrbskou „vyšší školu“ v Malém Wjelkowě a lužickosrbské gymnázium v Budyšině; na universitě v Lipsku studovala sorabistiku a rusistiku, promována byla v oboru literárních dějin. Od roku 2000 působí v odboru rozvoje lužickosrbského vzdělávání Státního školského úřadu v Chotěbuzi (známého pod zkratkou ABC), nyní již jako jeho vedoucí. Tento útvar má na starosti výuku lužické srbštiny jako předmětu a dvojjazyčnou výuku na všech stupních škol v Braniborsku: vypracovává rámcové vzdělávací plány, vyvíjí lužickosrbské výukové pomůcky a poskytuje podporu pro výuku jazyka i v jazyce samotném. Odpovídá také za další vzdělávání učitelů včetně doplňující kvalifikace ke dvojjazyčné výuce (ve spolupráci s universitou v Postupimi) a spolupracuje s universitou v Lipsku při realizaci magisterského rozšiřujícího studia dolnolužické srbštiny. Christiana Piniekowá je však také etablovanou básničkou, píše pod pseudonymem Lenka; známá je její prvotina *mysli slowa zalětuju* (2004) s básněmi dolnolužickosrbskými a německými nebo nejnovější trojjazyčná básnická sbírka *wokognuša nimjernosci – wokomiki wěčnosće – augenblicke der ewigkeit*. Aktivně pracuje také v evangelické církvi, je místopředsedkyní uvedeného spolku. (Doplněno podle <<http://www.schulaemter.brandenburg.de/sixcms/detail.php/bb1.c.393824.de>> a <www.domowina-verlag.de>).

➤ (NC 24. 1.) **Sezónu masopustních průvodů v Dolní Lužici zahájila obec Bórkowy.** Je to již 125., tedy jubilejní masopust. Průvodu se zúčastnilo 152 párů. 60 žen mělo na hlavách tradiční krojové šátky (lapy – v minulém roce je mělo 40 žen). Část nákladů na pořízení těchto šátků hradila župa Dolní Lužice.

➤ (NC 31. 1.) **Domowina bude pomáhat novým členům Lužickosrbského sídelního prostoru v Dolní Lužici.** Lužickosrbský sídelní prostor se rozšířil o obce z okresů Sprěva/Nisa, Horní Blata/Lužice a Dubja/

Blata. Župa Domowiny Dolní Lužice společně se Školou pro dolnolužickosrbskou řeč zajistí novým obcím kurzy dolnolužické srbštiny, děti ve školkách seznámí s lužickosrbskými pohádkami, zároveň budou pořádat přednášky o lužickosrbské historii, lužickosrbských jménech a reáliích.

➤ (MFD 3. 2., iDNES 4. 2., doplněno podle německých médií) **Počátkem února proběhla německými i našimi sdělovacími prostředky zpráva o sérii útoků syrských migrantů v Chotěbuzi** a na dalších místech. MFD píše: „Chotěbuzi se šíří strach. Násilí v Chotěbuzi narůstá. Místní uprosili vládu, aby další migranti už neposílala. – Mladý Syřan zavraždil důchodkyni, tři nezletilí Syřané napadli starší manželský pár. (...) O pár dní později Syřané napadli před obchodním domem Blechen-Carré mladého Němce a porazili mu tvář. Týž den (...) osmnáctiletý Syřan napadl policisty zasahující na soukromé oslavě a o několik hodin později musela policie řešit konflikt, při kterém cizinci na Němce použili pepřový sprej a zmizeli.“ Další aféru vyvolal syrský holič, který v Herzbergu západně od Lužice nožem těžce zranil vedoucí kadeřnického salonu. Je spíše ilustrativní, že výše uvedený „mladý Syřan“ byl podle německých zdrojů ve skutečnosti otec se dvěma syny a že zavražděná žena, sousedka, se k nim chovala laskavě a několikrát je pozvala k sobě domů. Je detail, že „staršímu manželskému páru“ bylo ve skutečnosti asi čtyřicet. Těžko ověřovat klepy, jak osobní byl vztah mezi holičem a jeho nadřízenou a jakou roli tam hrály drogy. Efekt je stejný. Lidé jsou vyděšení a rozhořčení, ať už na to mají větší vliv objektivní fakta nebo panika. Říkájí: pomáhat ano, ale tohle už je moc. Pozorují totiž sami, že cizinci nemají sklony se integrovat, nevidí je pracovat, naopak se stávají svědky jejich arogantního a násilného chování. Vzpomínají, že dřívější uprchlíci z komunistických zemí musili na západě splňovat přísné podmínky, zatímco nyní migranti nemusejí splňovat nic a celé rodiny žijí ze sociálních dávek, přičemž děti ze sociálně slabých německých rodin stejné výhody nemají. Prosakují zprávy, že navzdory oficiálním údajům je v Německu již několik let tolerováno mnohoženství a na jeho základě jsou slučovány rodiny. Podle oficiálních statistik žije v Chotěbuzi na 8 000 migrantů, zhruba polovina z nich jsou Syřané. Policie vykazuje až desetinasobný přírůstek násilných trestných činů od roku 2015, kdy většina migrantů přišla, a těžko místním dokazovat, že to spolu nesouvisí. Navzdory všemu se v ulicích více policistů neobjevuje, přestože údajně po lednových násilnostech mělo do města přijít více státních policistů. Na to, že frustrace místních obyvatel, kteří mají pocit, že byli ponecháni na pospas, pouze posílí neonacistické a podobné směry, se poukazuje už dlouho. Řešení zůstává v nedohlednu.

zbs, podklady H.-J. Miethena

ZE SASKA

➤ (SN 11. 1.) **Občanská iniciativa za omezení populace vlků předala ve středu 10. ledna v Drážďanech seznamy s 18 590 podpisy.** Předseda iniciativy Jurij Lebza z Koslowa předložil petici prezidentovi Saského zemského sněmu Matthiasi Rößlerovi. V saské Lužici žije nyní nejvíce vlků v celé Evropě, petice proto žádá snížení jejich populace a další opatření proti vlkům, zejména taková, aby byly v budoucnu v regionu bezpečnější podmínky pro chov hospodářských zvířat.

➤ (SN 26. 1.) **Saský premiér Michael Kretschmer (CDU) chce ohledně lužickosrbské**

otázky pokračovat v politice svého předchůdce Stanisława Tilicha a dále ji zlepšit. Přislíbil to ve čtvrtek 25. ledna při první návštěvě předsedy Domowiny Dawida Statnika a lužickosrbské delegace v drážďanském úřadě zemského kancléře. V rozhovoru se dotkl financování v nadcházejících letech a také občanské iniciativy Minority SafePack. Schůzku zpestřily kulturním programem děti ralbické mateřské školy, které předvedly průvod ptací svatby s dvojjazyčným programem.

Z BRANIBORSKA

➤ (NC 17. 1.) **Spolkový prezident Frank Walter Steinmeier přijal hosta z Lužice.**

V rámci tradičního novoročního setkání s občany přijal spolkový prezident 70 německých občanů, kteří se zasloužili o rozvoj spolkového života. Mezi nimi byl i Wolfgang Kotisek z Brězowky u Slepého, který od roku 1975 působí ve Slepském folklórním souboru. Wolfgang Kotisek pozdravil prezidenta a jeho manželku lužickosrbským pozdravem „Dobry dzeń“ a prezidentskému páru předal CD s nahrávkami „svého“ folklórního souboru.

Ze Serbských Nowin podává Alena Pawlikec, z Nowého Casniku Josef Blažek, z Pomhaj Bóh Zuzana Bláhová-Sklenářová, a z Katolského Posola Jan Zdichynec.

TÉMA

Wuznamna biblija Běloruskeje w Zhorjelcu – přeložowar Francišak Skaryna počesceny

Jurij Luščanski

Běloruský wewyslanec w SRN Denis Sidorenko při podpisu do pamětní knihy we Zhořelci, foto Matthias Wehnert

Běloruský wewyslanec w SRN Denis Sidorenko předává do knihovny Hornolužické společnosti nauk we Zhořelci nově vydané dílo Fr. Skaryny w 21 knihách, foto Matthias Wehnert

Běloruska republika spominaše zařdžene lěto z konferencami a wustajeńcami na 500. róčnicu přenjeho běloruskeho knihičišća. Najwjetše hódnoćenje dósta skutkowanje Francišaka Skaryny, kotrehož přeložkej Swjateho pisma w čišću lěta 1517 w Praze přicpěwa so samsna hódnota za bělorusku kaž Martina Lutherowemu za němsku kulturu. Hornjołužiska towaršnosť wědomosćow w Zhorjelcu (Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften in Görlitz) je jenička biblioteka Němskeje, w kotrejž so drohotny eksemplar přenjeje wuchodosłowjanskeje čišćaneje knihy chowa. Džakowano nawodnistwu je so wosebita kniha wospjet w tu- a wukraju a tež hižo w Minsku we wustajeńcach pokazała. Jako džak a připóznace přepoda wulkopóslanc Běloruskeje w Zwjazkowej republice Němskeje, Denis Sidorenko (na wubrazku nalěwo), do tej wuznamneje biblioteki, čłonej měščanskeje rady dr. Rolfej Weidlerer (na wubrazku naprawo) a Karin Stichel, nawodnicy Zhorjelskich zběrkow stawiznow a kultury, wutoru dnja 12. decembra zařdžene lěta tam zhromadžene faksimile wudaće spisow Francišaka Skaryny, kotrež wědomostnicy Běloruskeje składnostnje lětušeho jubileja zestajichu a wudachu. Z wobšěrnym zawostajenstwom wědomostnika a založerja bělorušćiny w 21 knihach počesci so jeho wuznamne skutkowanje.

Francišak Skaryna, 1486 w Polazku w tehdomnišej Litawскеj w prawosławnej swójbje narodženy, přestupi pak pozdžišo ke katolskemu wěrywuznaću. Wón studowaše na Krakowskej uniwersite filozofiju a dale w Paduwje (Padua) w Italskej, hdžež pomjenowa so na doktora mediciny a sta so tam z wuznamnej wosobinu. Wón napisa a přeloži někotre knihi, najwuznamniši je pak přeložk Swjateho pisma do bělorušćiny, zložuju so na cyrkwinosłowjanščinu, starobělorušćinu a ruthenišćinu. Swoje poslednje žiwjenske lěta skutkowaše Skaryna jako zahrođnik a lékař krala Ferdinanda I. (*Habsburského – pozn. red.*) w Praze, hdžež 1541 zemře.

Tež w praskej Narodnej knihowni chowa so dalše originalne wudaće Skarynoweje Biblije. Z jubilejnej wustajeńcu a konferencu „Francisk Skaryna a Praha“ w praskim Klementinumje (w juniju a juliju lěta 2017)¹ spominaše Česka na wuznamneho Słowjana. Nimo někotrych znatych pomnikow w Běloruskej dopominatje tež w Praze lědma znatej pomnikaj na Hradčanach wjetši pomnik² a wopmnjenska tafla (w kyrilice) w Starym Měsće na Karlowej 1 (*v areálu Klementina – pozn. red.*) na jeho wuznamne skutkowanje.

¹ <<https://www.ceskegalerie.cz/cs/detailudalosti/771-/francisk-skaryna-a-praha>>

² <<http://www.aviewoncities.com/gallery/showpicture.htm?key=kvecz2238>>

Pamětní deska Fr. Skaryny v pražském Klementinu, foto Eliška Oberhelová

Mačica Serbska pěstovaše a pěstuje dale dobře styki k Hornjo-lužiskej towaršnosći wědomosćow w Zhorjelcu a je z členom w tamnišim prezidiju zastupjena.

Slovníček: *knihičišć* – knižtisk, zde ve smyslu první tištěné knihy; *přicpěć* – připsat, přisoudit; *w tukraju a wukraju* – doma i v cizině; *składnostnje* – u příležitosti; *zawostajenstwo* – pozůstalost, odkaz; *Polazk* – Polock (bělorusky Polack, dnes v sev. Bělorusku); *zložec so na* – opírat se o; *cyrkwinosłowjanščina* – staroslověnština, stará církevní slovanština; *rutheniščina* – zhruba „staroběloruštiná“, spisovný slovanský jazyk historické „velké“ Litvy v pozdním středověku a starším novověku, předchůdce běloruštiny, ukrajinštiny a západní ruštiny

DIVADLO

Vánoční Dickens po lužickosrbsku

18. prosince minulého roku jsem dostal příležitost navštívit Divadlo v Řeznické, kde bylo možné zhlédnout zpracování adaptace klasické povídky od Charlese Dickense *Vánoční koleda* – v lužické srbštině³ pod názvem *Hodowna stawizna*. Sám jsem se s mluvenou lužickou srbštinou tváří v tvář dosud nesetkal. Původně jsem tento jazyk považoval za fenomén doprovázený tajemstvím a u nás de facto neznalostí ve veřejnosti vzhledem k tomu, o jak malý jazyk v dnešní době se jedná. Předpokládal jsem, že jelikož jde o západoslovanský jazyk užívaný především v Německu na pohraničí Polska a Česka, čekal jsem právě směsici těchto tří jazyků, tedy češtiny a polštiny s velkým vlivem němčiny. I když tyto tři jazyky ovládám na komunikační úrovni, byl jsem velmi zvědavý, jak v praxi lužická srbština bude znít. Počítal jsem samozřejmě s tím, že každý jazyk má svá vlastní specifika, a že tomuto co se týče ústní komunikace rozumět nebudu. Psaná lužická srbština mi nečinila příliš velké problémy, avšak chtěl jsem si také porovnat rozdíly v mluvené a psané formě.

³ Přesněji v hornolužické srbštině, tak také v celém textu dále – pozn. red.

Tahákem se pro mne stal také fakt, že tuto hru měla hrát pouze jedna osoba, a to Měrko Brankačk, jeden z nejlepších lužickosrbských herců současnosti. Nutno dodat, že *Vánoční koleda* jsem již předem viděl ve třech různých divadelních adaptacích a ve dvou jazycích. Děj jsem tedy znal předem, proto jsem se tím spíše mohl soustředit pouze na jazyk samotný. Přímo před představením jsme dostali stručný skript všech scén v češtině v případě, že bychom ději samotnému později nerozuměli.

Ačkoliv jsem měl podle očekávání značné problémy porozumět tomuto jazyku, nejdůležitější slova i jména (velmi přínosná byla samotná absence překladu jmen postav) bylo poněkud možné pochytit, a především díky Měrkově skvělému hereckému výkonu oslovoujícímu i nás diváky přímo v sále, bylo možné do jisté míry soustředění děj pochopit i bez přiloženého skripta. Jedná se samozřejmě o velice zkrácené hledisko, jelikož jak již zmiňoval, děj jsem znal předem. Využití pouze jediného herce se mi původně zdálo jako poněkud rozporuplný tah, což jsem nakonec zcela přehodnotil. Jedná se o bravurně zpracovanou adaptaci, která by mohla být určitě populárnější, což ovšem jde ruku v ruce s jazykem samotným, v němž je hra nastudována. Mohu ale s klidným svědomím říci, že po relativně dlouhé době jsem byl nadšen z návštěvy divadla a zážitek mne motivoval k častější návštěvě kulturních her podobného ražení.

Snaha porozumět mluvené lužické srbštině celkově byla ovšem velmi náročná, kvůli fonetické rozdílnosti bylo matoucí si jednotlivá slova někam zařadit, zatímco samostatné znaky v psané formě jsou češtině i polštině velmi podobné. Musel jsem tedy poopravit své dosavadní stanovisko o lužické srbštině jako směsici češtiny, polštiny a němčiny, ačkoliv jak jsem si byl jist, vliv těchto tří jazyků byl na lužické srbštině více než patrný. Brankačkova hravost s artikulací mi však předvedla krásu nového jazyka, o kterém jsem dříve slyšel jen letmo. Pokud to bude možné, určitě se budu v budoucnu věnovat tomuto jazyku a kultuře mnohem intenzivněji a častěji.

Dominik Kucner, student FF UK

OČIMA Jiřího Janušky

Podzimní kurz lužické srbštiny v Lužickém semináři

V posledních dvou měsících roku 2017 se v Lužickém semináři, stejně jako v předchozích letech, uskutečnil kurz horní lužické srbštiny pro začátečníky. Tentokrát ale byl nový v tom, že na rozdíl od kurzů v předešlých letech ho nevedl rodilý mluvčí, nýbrž členové Společnosti přátel Lužice Radek Čermák a Lukáš Novosad (přičemž po celou výuku hovořili výhradně lužickosrbsky). Kurzu se pravidelně účastnili tři až čtyři frekventanti, včetně autora této zprávy. Náplní výuky, která probíhala téměř každý týden od listopadu 2017 do počátku ledna 2018, bylo seznámení se základy výslovnosti, morfologické struktury (některé úseky skloňování a časování) a četba a poslech lužickosrbských textů, přičemž největší důraz – vzhledem ke genetické blízkosti a podobnosti lužické srbštiny a češtiny pochopitelně – byl věnován právě četbě a porozumění lužickosrbským textům. Materiály, se kterými jsme na kurzu pracovali, vybírali a připravovali sami vyučující, jako podklad pro výuku gramatických témat sloužily lekce, jež sestavil a počátkem devadesátých let publikoval Jiří Mudra v *Česko-lužickém věstníku* pod názvem *Lužickosrbsky pro samouky*.

Pokládám za důležité ocenit velmi přátelskou atmosféru, která na kurzu panovala a která spolu s viditelným zájmem všech zúčastněných činila z úterních podvečerů – alespoň pro mě – jeden ze světlých bodů celého pracovního týdne. Zajímavou dynamiku kurzu dodávalo, že pokud možno vždy se během hodiny střídali dva vyučující, každý zaměřen na jiné aspekty výuky, každý se svými materiály a každý s doplňujícími informacemi o struktuře lužické srbštiny (zvláště cenné pro mě, protože se zabývám jazyky, zejména jazyky středoevropského prostoru) a o lužickosrbské kultuře.

A nelze pominout ani to, jak příhodně návštěvu kurzu obohacovaly další akce pořádané SPL, totiž dvě lužickosrbská divadelní představení a předvánoční výjezd do Budyšina. To všechno dalo člověku s nulovou vstupní znalostí během krátké doby úvodní vhléd do celé lingvistické a kulturní oblasti, české veřejnosti sice tak blízké, ale tak málo známé.

S ohledem na zkušenosti s jazykovými kurzy (a to jak v roli studenta, tak v roli učitele – sám vedu kurzy maďarštiny) však rovněž musím poznamenat, že efektivitu kurzů by bylo možné zvýšit využitím některých dalších typů cvičení či jednoduchých pomůcek. V našem případě by mohlo jít zejména o zařazení více (písemných i ústních) cvičení zaměřených na jazykovou produkci v lužické srbštině – např. doplňovačky či překlady jak slovních spojení, tak celých vět – a na slovní zásobu: nápomocná by jistě byla tvorba slovníků ke čteným textům. Tyto slovníčky, ostatně stejně jako zmíněná slovní spojení či věty v obou jazycích, by bylo následně možné zpřístupnit třeba na populární vzdělávací platformě Quizlet. Jako další možnost se nabízí řízené využívání a rozšiřování informací o lužické srbštině a její gramatické struktuře na české Wikipedii. Lepšímu ovládnutí zvukové stránky jazyka by mohly sloužit texty zároveň v psané a mluvené podobě (např. již existující audioknihy). Je pravda, že tvorba či hledání takových materiálů stojí nějaký čas. Ovšem na druhou stranu je dobré si uvědomit, že všechny takové pomůcky – zvláště ty veřejně přístupné, ale nejen ty – by mohly sloužit ne pouze pro účely našeho kurzu, ale také pro jakoukoli budoucí výuku lužické srbštiny. A to může být důležité zvláště v souvislosti s tím, že naším společným cílem je vrátit lužickou srbštinu v dohledné době – alespoň ve formě volitelných kurzů – na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. (Nyní je snad již jasné, že skromná výzva obsažená v tomto odstavci je adresována zkrátka a jednoduše všem, kdo jsou k tomu kompetentní.)

Závěrem je na místě Společnosti, vyučujícím a spolustudentům za kurz poděkovat a dodat, že se opravdu těším(e) na jeho jarní pokračování!

OČIMA Jiřího Smítky

Adventní zájezd do Lužice aneb Rombokubooktaedr II

V sobotu 16. prosince uspořádala Společnost přátel Lužice/Towarstwo přecelow Serbow již tradiční předvánoční zájezd do srbské Lužice. Pro četné prosby o opakování zájezdu ve formátu roku předchozího byl i pro rok 2017 zvolen identický program. A zájem byl skutečně veliký, tudíž nebyl vypraven jen jeden autobus, nýbrž rovněž též druhý „posilový spoj“. Prejezd z Prahy na místo určení proběhl naprosto bez problémů, snad i proto, že účastníci výpravy si během cesty vzájemně na zdar společného dne připili lihovým nápojem, jež vedení zájezdu všem zájemcům distribuovalo. Přepavní čas rovněž využili vedoucí výletu k přednášce o Lužických Srbech a jejich jazyku, o srbské Lužici – její historii i současnosti, stejně tak i o místech, kam zájezd mířil. A ačkoliv letošní adventní čas nepotěšil, jako tomu bylo před rokem, ideálním počasím, které máme všichni spojeno pod dojmem „ladovských obrázků“ s adventem a Vánoci, v den „D“ si výletníci užili jak sněhu, tak teplot pod bodem mrazu, takže teplá obuv, svetry, čepice a hučky byly v plné permanenci. Rozhodně to však nevadilo, naopak to dalo adventnímu času v Ochranově a posléze v Budyšině tu pravou předvánoční atmosféru, okořeněnou vůní svařeného vína a všemožných dobrot a pamlsků, jichž se ve stáncích v historickém centru lužické metropole všem zájemcům hojně dostávalo.

První zastávkou cesty byl Ochranov (založen roku 1722, německy Herrnhut), někdejší centrum emigrace moravských členů jednoty bratrské, kteří zde u hraběte Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa (26. května 1700 Drážďany – 9. května 1760 Ochranov) našli ochra-

nu před perzekucí, která je doma postihovala kvůli jejich náboženskému vyznání, i proto ono „*nomen omen*“. Odtud pochází slavná vánoční pětadvacetipá hvězda, původně školní pomůcka, zvaná správně rombokubooktaedr. Její původ není zapomenut, česky ji zvine hvězdou ochranovskou, anglicky se jí říká hvězda moravská (Jednota bratrská se v anglicky mluvících zemích nazývá Moravian Church). Vedle obchodů, kde se originální ochranovské hvězdy prodávají, navštívili účastníci kostel Jednoty bratrské, který se nachází v samém srdci Ochranova, odkud zamířili ještě krásnou zasněženou krajinou k bratrskému hřbitovu pod vrchem Hutbergem nad Ochranovem. Alespoň zvenčí viděli rovněž Archiv Moravských bratří a též Etnologické muzeum. Zájemci mohli rovněž individuálně zabrousit do místního Komenského knihkupectví.

Druhou a hlavní zastávkou výpravy do Lužice bylo historické město Budyšin, které se připomíná již v 11. století a hraje velkou roli i v historii země Koruny české. Během dvouhodinové velmi erudovaně komentované prohlídky jsme shlédli místa spojená (nejen) s lužickosrbskou historií (hřbitov, hrad, centrum Domowiny, budyšínské věže). Působivá byla rovněž návštěva domu svatého Petra, jenž je kromě vlastní stavby pozoruhodný i tím, že od roku 1524 jej využívají obě hlavní vyznání: římskokatolické i luterské. Od roku 1921 slouží jako katedrála katolického míšeňského biskupství, od roku 1980 jako konkatedrála biskupství Drážďany-Míšeň. Během volného programu zde někteří z účastníků vyposlechli rovněž čarokrásný adventní varhanní koncert. Stejný čas volného programu pak mohl být využit rozličně, zejména k doplnění potravy nejen duchovní na vkusných trzích ve vánočních kulisách města zahaleného brzkou prosincovou tmou, ale též k návštěvě Muzea hořčice, jednoho z gastronomických pokladů Budyšina, která se zde vyrábí v širší nejrůznějších druhů a je proslavená po celém Německu. Dále lákala výstava o kouzelníku Krabatovi (proslaveném v našem prostředí slavným animovaným filmem Karla Zemana *Čarodějův učeň* z roku 1977), která právě probíhala a probíhá v Lužickosrbském muzeu. Na tuto výstavu Společnost přátel Lužice chystá jarní specializovaný výjezd, který bude rozhodně stát za účast.

Nabitý program pak zakončila návštěva adventního koncertu 1. serbské brigady v evangelickém lužickosrbském kostele sv. Michala, který by byl i sám o sobě skutečně nevšedním zážitkem.

V pozdních večerních hodinách se výprava zdárně vrátila do výchozího bodu a výletní kruh se tak uzavřel. Celý den ve znamení „Lužice“ byl pro všechny zúčastněné velmi hezky stráveným časem a s kladnou odezvou pro pořadatele. Jistě bude stát za myšlenku zájezd zopakovat ve stejné podobě, když ne hned za rok, tak ve střednědobém časovém horizontu rozhodně ano, dá se totiž očekávat, že kladné ohlasy budou všichni šířit po svém okolí dále a zájem o adventní Lužici, zejména poté, co všichni již znají mnohonásobně adventní Vídeň, Norimberk či Drážďany, jistě neuhasne; a to je rozhodně dobře!

ODJINUD

Martina KIX, *Mehr Lehrer! Egal, woher?*

Die Zeit No. 51, 7. 12. 2017, 77–78.

Nedostatek učitelů v Německu nepostihuje pouze lužickosrbské školy – je všeobecný. Situaci nyní věnovaly velký článek i známé německé noviny *Die Zeit*. Perex ji shrnuje takto: „Nouze je stále dramatictější. Na východě Německa učí nyní pedagogové z Polska. Mnozí hovoří dobře německy, jiní ne. Ohrožuje to vzdělání žáků?“

Reportáž je podezřele optimistická. Učí tedy skutečně všude profesionální polští učitelé, nebo někde najdeme i skutečného „Seitansteigra“ z jiné profese? Vypadá to i u něj takto nadějně? A jak to celé ladí se zkušenostmi českých učitelů v Sasku – Šárky Blažkové (ČLV 10/2017) a Pavla Šlechty (ČLV 11-12/2017)? Je braniborský systém flexibilnější? Jsou braniborské úřady kompetentnější či akčnější? Mají se tedy čeští zájemci o místa lužickosrbských učitelů hlá-

sit raději tam? Těšíme se na zprávu od někoho, kdo bude ochoten to zkusit.

Reportáž dává nahlédnout do jedné ze základních škol v Gubíně na německo-polských hranicích. Ze třiceti učitelů je pět Poláků, kteří učí tělocvik, angličtinu, občanskou nauku, ale dokonce také němčinu. Škola přitom zcela zapadá do trendu: již loni působilo na braniborských školách 32 učitelů z Polska, letos jich je už 70. V Sasku pracuje nyní 51 Poláků, v Meklenbursku-Předním Pomořansku 20. Mnozí učí právě v pohraničních městech a z Polska dojíždějí.

Dotazník *Süddeutsche Zeitung* zjistil, že k začátku školního roku chybělo v celém Německu na 3 000 učitelů, a „manko“ zřejmě dramaticky poroste. V Braniborsku půjde v následujících letech do důchodu přibližně každý desátý učitel, takže ročně by bylo potřeba tak tisícovky nových. K zajištění vyučování letos všechny polkové země dohromady masivní reklamní kampaní přilákaly a angažovaly přes 2 000 „Seitenansteigrü“, tedy pracovníků bez učitelského vzdělání a zhusta i bez německého občanství. Reportérka klade logickou otázku, zda je jejich vzdělání srovnatelné s německým standardem, a zda učitel, který neumí dobře německy, může žákům zprostředkovat vědění.

Místo odpovědi předkládá ilustrační scénu z Gubina: spolu s polským učitelem je vždy ve výuce jeden německý a pomáhá mu v komunikaci. Při tělocviku příliš nevdá, že vyučující, někdejší profesionální fotbalista, trenér a také tělocvikář, němčinu ještě trochu láme. Ředitel školy si v rozhovoru stěžuje, že nemá jiné řešení – do jižního Braniborska žádný německý učitel nechce. Většinou směřují do Berlína, Postupimi, nanejvýš do Chotěbuze. Gubin měl kdysi na 36 000 obyvatel sedm základních škol, dnes zde žije lidí asi polovina a školy jsou dvě, přičemž o tu jeho je velký zájem. Jiný vybraný příklad je možná trochu atypický: někdejší docent germanistiky ze Zieloné Góry, který vystudoval v Německu, se jako učitel němčiny uplatnil bez potíží; rodiče ho díky perfektní znalosti jazyka, vstřícné povaze a aktivnímu přístupu přijali, žáci ho mají rádi.

Polské kolegy ostatní přes počáteční obavy nakonec přijímají, jsou aktivní a přinášejí „čerstvý vítr“. Země jim nabízí bonus kolem 300 eur měsíčně po dobu pěti let, ani to však nepomáhá, proto ministerstvo navázalo spolupráci se štětínskou universitou a studenti učitelství chodí do braniborských škol na praxi. Školská reforma v Polsku, která zrušila část středních škol, připravila o práci na 9 000 učitelů a ti nyní dostávají šanci v Německu. Braniborsko poskytuje uchazečům po prověření znalostí němčiny základní kurs, kde se seznámí s provozem školy, a již souběžně s učením mají 200hodinový kurs pedagogiky, didaktiky a metodiky. (Nakolik se vlastně tyto předměty v Německu a v Polsku liší?)

Kvalifikace však není všechno. V regionu, kde 26 % voličů hlasovalo pro AfD, jsou aktuální i další otázky: má stát rezignovat na výchovu svých občanů a přepustit ji cizincům z odlišného kulturního prostředí?

Zpracovala **Zuzana Bláhová-Sklenářová** (za zaslání materiálů děkujeme Dipl.-Ing. H.-J. Miethenu z Chotěbuze).

LETOPIS

V sobotu 27. ledna 2018 zemřel ve věku nedožitých devadesátiletý významný člen Společnosti přátel Lužice, otec dřívějšího předsedy spolku Leoše Šatavy, **prof. Ing. Miloslav Šatava, CSc.** Narodil se 23. listopadu 1928 v Buršovce České na Volyni. V patnácti letech se přidal k Československému armádnímu sboru, s nímž se zúčastnil bojů o Dukelský průsmyk a byl těžce raněn. Po válce v Praze vystudoval gymnázium a na vysoké škole pak zemědělské a lesní inženýrství. Působil na vysokých školách a ve výzkumných ústavech. V roce 1975 se stal prvním Volyňským Čechem, který získal profesorský titul. V devadesátých letech pak vedl Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, na jehož založení se předtím podílel.

Jménem redakce a předsednictva SPL vyjadřujeme rodině prof. L. Šatavy hlubokou soustrast.

KAK TO WIDZU JA

Protentokrát jsme do rubriky Kak to widzu ja – Jak to vidím já rozhodli zařadit netradičně text v češtině. S lužickou srbštinou se v tomto čísle setkáte na jiných místech, zde vám přinášíme místo pohledu mladého Lužického Srba úvahu českého studenta příšedšího na lipskou univerzitu mezi Lužické Srby. Člen předsednictva SPL Josef Zdobinský spolu se spolužačkou Barborou získali stipendium Lužickosrbské nadace, která takto podporuje zahraniční studenty ve studiu sorabistiky. Zájem studentů o sorabistiku v posledních letech upadá, a to nejen mezi Lužickými Srby, ale právě i mezi potenciálními stipendisty. Držme tedy sorabistice palce, ať se jí daří mladé ke studiu lákat a motivovat, vždyť jen tak lze jednou vyřešit krizi lužickosrbského školství.

Hurá do Lipska! Ale budu mít kde bydlet?

Přesně před rokem jsem se rozhodl využít stipendia Lužickosrbské nadace k ročnímu studijnímu pobytu na Lipské univerzitě, na které bych studoval lužickou srbštinu. Byl jsem sám zvědav, co se z toho vyvine. Upřímně, nedával jsem si ani moc šanci na úspěch, předpokládal jsem, že je o stipendium velký zájem. A hle, spletl jsem se.

Po vyplnění několika dokumentů jsem nakonec v květnu 2017 dostal vyrozumění, že jsem stipendium od nadace získal a já i kolegyně můžeme na rok vycestovat do Lipska, abychom si zlepšili své lužickosrbské znalosti.

První problémy však začaly už koncem srpna. Německá strana zajišťující ubytování nebyla schopna pochopit, že zatím nemám žádné informace o tom, co vše si musím zařídit. Chtělo se po mně, abych odevzdal imatrikulační dokument o přijetí ke studiu. Bohužel jsem zjistil, že program, na který jsem se přihlásil, není v univerzitním systému vůbec veden, takže jsem se prostě a jednoduše nemohl přihlásit ani k ubytování.

Přesto jsem se do Lipska vydal, ač s obavami, jestli vůbec budu mít kam složit hlavu. Naštěstí po příchodu na katedru sorabistiky se mi nálada okamžitě zvedla. Všichni členové katedry nám maximálně vycházeli vstříc a se vším nám pomáhali. Povedlo se nám ubytovat, byť vedení lipských kolejí nám vstříc nevyšlo, a tak s lužickosrbskou komunitou prostě nebydlíme. Je to hloupé, smutné, ale prostě s nimi nejsme, což nám hlavně v prvních dnech, kdy jsme měli velkou touhu začlenit se do jejich kolektivu, bylo opravdu líto.

Studium

Po několika desítkách hodin strávených na úradech jsem se konečně mohl začít věnovat studiu. Odpovědní pracovníci katedry mi pomohli i se zapsáním do oboru; úsměvně ale je, že jsem sice student, ale nemám žádný oficiální rozvrh, protože neplním žádný jejich kompletní blok, nýbrž studuji sorabistiku napříč několika ročníky. Na českých vysokých školách je toto běžný systém studia, tady s tím však ještě očekávám velký problém. Doufejme, že nebude.

Průběh studia sorabistiky mě velice překvapil. V Česku studuji kombinaci český jazyk – občanská výchova na Technické univerzitě v Liberci a učebny ve všech předmětech většinou praskají ve švech. Po prvním dnu studia v Lipsku jsem zjistil, že si budu muset zvyknout na výrazně individuální styl výuky.

S lužickosrbskými (z Dolní Lužice spíše německými) spolužáky nás bylo na každý předmět tři až šest (a to i s mojí českou kolegyní). Pouze na předmět s „prváky“ nás je deset, a to jen proto, že je letošní akademický rok velice vysoký zájem o sorabistiku... Předměty jsou samozřejmě spojeny pro studenty jak z Horní, tak z Dolní Lužice.

V zimním semestru jsme s kolegyně navštěvovali též předmět hornolužická srbštinu pro začátečníky. Ten studují zpravidla Němci a celý je vyučován v němčině. Ve skupině se nás občas sešlo i třináct. Nutno ale podotknout, že pro většinu studentů je to jen povinný

předmět v rámci oboru menšinových řečí. Jejich motivace ke studiu lužické srbštiny je téměř nulová a většina z nich se těší, až to skončí. Ve skutečnosti je zajímavá irština nebo welština, které se na katedře sorabistiky těž vycučují a je jim dán velký prostor. Tito studenti se tak aspoň o (ne)existenci Lužických Srbů a lužické srbštiny dozvědí, ale moc nových zájemců o sorabistiku to podle mého názoru stejně nepřitáhne.

Lužickosrbští spolužáci

Jakmile jsem se v Lipsku trochu zorientoval, rozhodl jsem se zajít do Centrifugy, lužickosrbského klubu a společenské místnosti, které mají srbští studenti k dispozici.

Musím přiznat, že jsem z přístupu Srbů k nám, stipendistům z Česka, dost zklamaný. S Bárrou jsme se snažili se s nimi skamarádit, ale mají kolem sebe jakýsi obal, do kterého není skoro možné proniknout. Zapadnout do kolektivu se nám snaží pomoci pouze tři studenti, dva shodou okolností členové předsednictva Domowiny. Jinak je komunikace s lužickosrbskými studenty prakticky nulová. Pokud není vůle oboustranná, těžko my sami prolomíme ledy. Když do klubu přijdeme, stále se tam cítíme spíše jako nechtění vetřelci, než jako spolužáci či dokonce kamarádi.

Zajímavý je i vztah Hornolužických Srbů ke spolužákům z Dolní Lužice. Ti jsou vlastně mnohem komunikativnější, ale bohužel jejich schopnost dorozumět se lužickosrbsky je tristní, proto spolu hovoříme spíše anglicko-německy než lužickosrbsky, což je velká škoda. Snaha tu ale rozhodně je. Srbové z Horní Lužice se svými kolegy z Dolní Lužice komunikují pouze německy; výjimkou je pouze Franz Deutsch, který lužickosrbsky umí dobře a je možné se s ním bavit bez použití němčiny.

Josef Zdobinský

ZÁPISNÍK

Milí čtenáři Věstníku,

vstoupili jsme do nového roku vydávání *Česko-lužického věstníku* a jsme rádi, že můžeme na tomto místě oznámit, že Státní fond kultury MK ČR podpořil vydávání našeho časopisu i na letošní rok. Tentokrát jsme v grantové žádosti zohlednili osmičkovou výročí českých zemí, těšit se tedy můžete na speciální přílohu věnovanou problematice státnosti a jejího významu pro Lužické Srby a Horní a Dolní Lužici.

Se začátkem nového kalendářního roku pak odběratele **žádáme o uhrazení předplatného**, to činí stejně jako loni 300 Kč (pro zahraniční odběratele 15 € při platbě v hotovosti nebo 20 € při platbě převodem na účet). Pro členy SPL je zaslání časopisu již **zahrnuto v členském příspěvku** – ten činí pro výdělečně činné 500 Kč a pro studenty a důchodce 300 Kč. Platby prosím zasílejte převodem na účet spolku u Fio Banky 290 067 8633 / 2010 (pro zahraniční platby IBAN: CZ 0820 1000 0000 2900 6786 33, SWIFT/BIC: FIOB-CZPPXXX), jako variabilní symbol uveďte 2018XXXX, přičemž XXXX je vaše osobní číslo, které naleznete u své adresy, na kterou byl časopis zaslán.

Členské příspěvky a předplatné časopisu lze uhradit také v hotovosti v Lužickém semináři, a to **v pravidelných otevíracích hodinách Hórníkovy knihovny v pondělí mezi 17.00 a 19.00 či ve čtvrtek mezi 13.00 a 15.00.**

Do Lužického semináře vás zveme i na kulturní akce pořádané spolkem a doufáme, že vás zaujmou a inspiroují k návštěvě:

- v **úterý 20. března** od 18 hodin – **křest knihy Jana Chodějovského Paříž 1919: Mírová konference očima poradců československé a polské delegace**, jejímž základním pramenem jsou deníky Adolfa Černého
- v **sobotu 21. dubna** od 10 hodin – **cyklus přednášek: Marius Winzeler: Klášter Mariina hvězda, Milan Turek Via Sacra, Julian Nyča, Lužickosrbské pomníky a hřbitovy** (program bude ještě upřesněn)
- v **pátek 1. června** od 16 hod – **dětský den** pro děti i rodiče

Lužickosrbské téma nebude chybět ani na veletrhu Svět knihy:

- v **sobotu 12. května** od 15 hod v sále PEN klubu (Výstaviště, Praha) – **Milan Hrabal představí dvě nové knihy: překlady básní Petera Gehrliche *Břemeno paměti* a Jurije Chěžky *Konec poezie malé komůrky*** (spolu s překladatelkou Zuzanou Bláhovou-Sklenářovou)

Mezitím se s námi vydejte na některý z připravovaných **zájezdů do Lužice:**

- v **neděli 1. dubna** – **velikonoční zájezd** (cena: 1100 Kč)
- v **sobotu 14. dubna** – **krabatovský zájezd** (cena: 1500 Kč)
- o **víkendu 26.–27. května** – **zájezd do parků střední Lužice** (cena: 3150 Kč)

Přihlášky na zájezdy, které se všechny už plní, přijímáme na adrese luzice@luzice.cz.

Příjemné čtení vám přeje a na setkání s vámi na akcích se těší

Eliška Oberhelová
vedoucí redaktorka

Občanská iniciativa Za zachování lužických vsí a měst vás zve k účasti na **demonstraci na Slepsku v neděli 8. dubna 2018**. Tato demonstrace se koná opakovaně, cílem je upozornit na ničivé důsledky povrchové těžby hnědého uhlí a podpořit zachování obcí v Lužici. Hlásit se můžete prostřednictvím emailu milota@email.cz nebo na telefonu 605 350 693 (volejte večer).

Radek Mikula

Prosíme všechny přátele Lužice, aby podpořili svým podpisem petici Minority SafePack. Tato iniciativa usiluje o to, aby Evropská unie „přijala soubor legislativních aktů s cílem zvýšit ochranu příslušníků národnostních a jazykových menšin a posílit kulturní a jazykovou rozmanitost Unie. Tyto akty by měly obsahovat opatření týkající se regionálních a menšinových jazyků, vzdělávání a kultury, regionální politiky, zapojení občanů, rovnosti, mediálního obsahu, jakož i státní podpory poskytované regionálními orgány“. Zatím tedy nejde o konkrétní požadavky, které by měl Evropský parlament schvalovat, ale o výzvu, aby se problematikou detailně zabíral. Zkrátka o upozornění, že v Evropské unii žijí i autochtonní (původní) menšiny, které si zaslouží pozornost a péči.

Abyste požadavky petice zabýval Evropský parlament, je třeba se sbírat do 3. dubna 2018 milion podpisů občanů Evropské unie. A tak chceme-li pomoci právě Lužickým Srbům, podepišme. Na odkazu <http://www.minority-safe-pack.eu> po kliknutí na tlačítko „Sign Here“ se vám otevře česká stránka s peticí a snadno vás navede dál.

Prosíme, šiřte také odkaz dále, už moc času nezbývá.

Děkujeme!

předsednictvo SPL

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1 – Malá Strana, www.luzice.cz, luzice@luzice.cz, ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků. Cena 30 Kč.
Redakční rada: vedoucí redaktorka Eliška Oberhelová, Michalovice 17, 412 01 Litoměřice, eliska.oberhelova@gmail.com; zástupce vedoucí redaktorky: Jan Zdichynec, zdichy.j@seznam.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Štefan Pilát. Sazba: Martina Lapišová.
Roční předplatné: ČR 300 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet Fio banka, a. s., 2900678633/2010.
Objednávky a stížnosti na nezasilání: Redakční rada ČLV, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1 – Malá Strana, luzice@luzice.cz, tel. 728 581 822.
Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor. Nevyžádané rukopisy nevracíme.
MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.